

Міністерство освіти і науки України Харківський
національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра прикладної хімії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

_____

“ _____ ” _____ 20 ____ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Статистична термодинаміка складних систем

За напрямом підготовки 040101 "хімія"

для спеціальностей 7. 04010101 "хімія" та 8. 04010101 "хімія"

Хімічного факультету

Кредитно-модульна система
організації навчального процесу

Харків – 2014

Робоча програма навчальної дисципліни „Статистична термодинаміка складних систем” для студентів за напрямом підготовки 040101 "хімія" для спеціальностей 7. 04010101 "хімія" та 8. 04010101 "хімія".

Розробники: **викладач кафедри прикладної хімії Василюк Григорій Юрійович**

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри прикладної хімії

Протокол № 8 від “ 24 ” 04 _____ 2014 р.

Завідувач кафедри _____ В.А. Чебанов

“ 24 ” 04 _____ 2014 р

Схвалено методичною комісією хімічного факультету

Протокол № 10 від “ 14 ” 05 _____ 2014 р.

“ 14 ” _____ 05 _____ 2014 р.

Голова _____

Юрченко О.І.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів 5	Галузь знань 0401 «Природничі науки»	заочна форма навчання дисципліна вільного вибору студента
Модулів – 2	Напрямок підготовки 040101 "хімія"	Рік підготовки: V -й
Загальна кількість годин 159	Спеціальність 7. 04010101 "хімія" та 8. 04010101 "хімія"	Семестр 9 -й
		Лекції 10 год.
		Практичні 20 год.
		Самостійна робота год.
		Вид контролю: екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: сформувані уявлення про загальний зв'язок між мікроскопічними властивостями ізольованих атомів і молекул та термодинамічними властивостями речовин, побудованих з цих молекул; познайомити студентів з теоретичними основами сучасних методів статистичної термодинаміки.

У результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати: основні закони нерівноважної термодинаміки і методи їх застосування для вирішення проблем моделювання фізико-хімічних процесів.

вміти: проводити прості розрахунки термодинамічних властивостей речовини у рівноважному стані та інтерпретувати результати цих розрахунків.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль I. Основи статистичної термодинаміки

Тема 1. Канонічний розподіл.

Термодинамічна імовірність. Канонічний ансамбль. Статистичне обґрунтування розподілу Больцмана. Формула Больцмана для ентропії. Функція розподілу. Зв'язок канонічного розподілу з термодинамічними потенціалами та параметрами.

Тема 2. Статистики Фермі-Дірака і Бозе-Ейнштейна.

Функції розподілу систем тотожних частинок. Вплив принципу Паулі на статистику ферміонів. Хімічний потенціал.

Тема 3 Статистична термодинаміка ідеального газу..

Молекулярна функція розподілу. Теплова, обертальна, коливальна та електронна статистичні суми ідеального газу. Розподіл Максвелла-Больцмана. Середня енергія теплового руху. Внутрішня енергія та ентропія гармонічного осцилятора. Розрахунок термодинамічних характеристик ідеального газу за молекулярними даними. Аномалія Шоттки для питомої теплоємності ідеального газу

Модуль 2. Статистична термодинаміка взаємодіючих багаточасткових систем

Тема 4. Термодинаміка кристалічного стану.

Теплоємність кристалів. Теорії Ейнштейна і Дебая. Магнітні властивості кристалів. Закон Кюрі для парамагнетиків. Парамагнетизм Паулі. Феромагнетики та сегнетоелектрики.

Тема 5. Фазові переходи у моделі Ізінга.

Статистична термодинаміка одновимірної моделі Ізінга. Метод трансфер матриці. Фазовий перехід по полю у випадку антиферомагнітної взаємодії сусідніх спінів. Двовимірна модель Ізінга. Рішення Онзагера. Параметр порядку. Фазовий перехід порядок-безпорядок.

Тема 6. Низькотемпературна термодинаміка наноструктурованих матеріалів

Молекулярні магнетики і стабільність магнітного стану при нульовій температурі. Квантові фазові переходи. Температурні та польові залежності характеристик квазіодновимірних магнетиків.

4. Структура навчальної дисципліни

Модулі і теми	Кількість годин					
	Заочна форма					
	Усього	у тому числі				
Л		п	лаб	інд	ср	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Тема 1	23	2	2			19
Тема 2	25	2	4			19
Тема 3	22	1	2			19
Разом за модулем 1	70	5	8			57

Модуль 2						
Тема 4	30	2	4			24
Тема 5	30	2	4			24
Тема 6	29	1	4			24
Разом за модулем 2	89	5	12			72
Усього годин	159	10	20			129

6. Самостійна робота

Назва теми	Кількість годин	
	ср	пір
Тема 1. Зв'язок канонічного розподілу з термодинамічними потенціалами та параметрами. Квантові статистичні моделі термодинамічних систем.	19	
Тема 2. Функції розподілу і хімічні потенціали систем бозонів та ферміонів.	19	
Тема 3. Обчислення молекулярної функції розподілу для ідеальних газів.	19	
Тема 4. Магнітні властивості кристалів Обчислення магнітної сприйнятливості лугових металів у газовому стані.	24	
Тема 5. Моделювання термодинаміка одновимірних решіткових моделей у методі трансфер-матриці.	24	
Тема 6. Моделювання магнітних характеристик низько розмірних сполук перехідних металів.	24	

7. Методи навчання

Лекції, виконання практичних робіт, самостійна робота.

8. Методи контролю

Рішення задач на практичних заняттях, екзамен.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота		Підсумковий семестровий контроль (екзамен)	Сума
Модуль 1	Модуль 2	70	100
Теми 1-3	Теми 4-13		
Розв'язання задач 15	Розв'язання задач 15		

Для допуску до підсумкового семестрового контролю студент повинен набрати не менше 15 балів за розв'язання тестових задач.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
80-89	B	добре
70-79	C	
60-69	D	задовільно
50-59	E	
1-49	FX	незадовільно

10. Методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни.
2. Науково-методична література.
3. Мультимедійні презентації лекційного матеріалу.

11. Рекомендована література

Базова

1. П. Эткинс Физическая химия. т.2. –М.: Мир, 1980. – 584 с.
2. Н.А. Смирнова Методы статистической термодинамики в физической химии. – М.: “Высшая школа”, 1982. – 456 с.
3. Д. Маттис Теория магнетизма. – М.: Мир, 1965. – 407 с.
4. Основи молекулярної фізики та термодинаміки : навчальний посібник / В.М. Ігнатенко . – Суми : Сумський державний університет, 2011 . – 248 с.

Допоміжна

1. А.В. Леванов, Э.Е. Антипенко. Определение термодинамических свойств статистическими методами. Классический идеальный газ. – М.: МГУ, 2006. – 44 с.
2. А.В. Леванов, Э.Е. Антипенко. Определение термодинамических свойств статистическими методами. Реальные газы. Жидкости. Твердые тела. – М.: МГУ, 2006. – 44 с.
3. Р. Фейнман Статистическая механика. – М.: Мир, 1978. – 408 с.
4. Л.Д. Ландау, Е.М. Лифшиц Статистическая физика. Часть 1. – М.: Наука, 1976. –584 с.
5. G. Gallavotti Statistical mechanics. Short Treatise. – Roma, 1999. – 349 p.
6. Школа О. В. Основи термодинаміки і статистичної фізики : навч. посібник / – Донецьк : Юго-Восток, 2009. – 374 с.